

REINER

Rozhovor Milana Ohniska

---

8. KAPITOLA

Martine... ehm, ehm, tuším, že se ti do toho nebude chtít, ale tahle kniha nemůže vyjít bez toho, abychom se dotkli tvého vztahu s Michalem Vieweghem, to je ti doufám jasné.

Já s tím počítám, ale nechce se mi do toho hlavně proto, že nerad opakuju věci, které už byly stokrát řečeny... Ale mám nápad, kterej by se ti mohl líbit.

To jsem zvědav.

Možná víš, že existuje kniha, sice nedotažená do finální fáze, ale víceméně hotová, která se jmenuje *Báječná léta s Oskarem* –

Kterou jsi napsal o Michalovi a vašem vztahu a pak se ji rozhodl nevydat.

Tak. A já jsem si říkal, že bychom sem mohli pár pasáží dát, už jen proto, že si ušetřím to opakování.

Jsem pro.

PROLOG

Napsat knihu o Michalu Vieweghovi?

Tak to mě poprvé napadlo přesně před dvanácti roky, když vyšel jeho „deník“ *Báječný rok*. Na rozdíl od předchozích beletristických knih se v ní rozhodl čtenářům představit „bez roušky“, jako *skutečný* Michal Viewegh. Tak to aspoň v řadě rozhovorů sám prezentoval: má-li být deník deníkem, je nutno odhodit jakoukoli stylizaci a též (skoro) veškerou autocenzuru; jinak by to bylo z hlediska žánru nevěrohodné:

Uvědomuju si samozřejmě, že vydat co možná pravdivý deník nevyhnutelně znamená odhalit leckteré špatnosti, obsese, slabosti a tak dále... Kdybych mlčel, nikdo by se nedozvěděl, že jsem polovzdělanec, který nečetl Joyce, neumí pořádně anglicky, atd... Ale ať! Do kolika let hodlám sakra soutěžit?

A s kým, proboha?! Mám se ještě ve svých třiačtyřiceti pořád za něco stydět? Stydlí se kocour, že není tygr? A navíc: zatajovat slabiny, předstírat, kamuflovat, přidávat si – nebylo by to urážkou toho, kým jsem doopravdy?

Ta kniha je plná konkrétních, často zábavných detailů, a já ji tehdy četl s potěšením. Na několika místech jsem přímo účinkoval, řadě dalších událostí jsem byl blízko... a snad právě proto jsem Oskarovi na ten špek neskočil. Samozřejmě že Michal Viewegh z „deníku“ je jen další z literárních postav, kterými nás autor obdařil!

Zvláštní na tom byla jen jedna věc: on sám s takovým tvrzením příkře nesouhlasil.

Zkoušel jsem to po dobrém:

„Deník psaným s vědomím, že vyjde tiskem,“ pravil jsem s chápavým úsměvem, „je přece z definice *stylizací*, Oskare!“

Ale bylo to, jako útočit proti pravému italskému catenacciu. Michal spustil před svým vápnem závoru, a mně se za celý večer v restauraci Grosseto Marina nepodařilo dotlačit tu myšlenku k jeho brance.

Ne. Ten deník je pravý, on se v něm žádným způsobem nestylizuje... a kde máš nějaký papír, kam ti to můžu podepsat?!

Útratu za dvě láhve barola a tříchodové menu Michal zaplatil, protože v Praze platil *vždycky* on, ale pravdu jsme si prozatím ponechali každý svou.

Ráno bylo ovšem moudřejší večera, což znamená, že dalo na diskusi z předchozího večera zapomenout. (Nechci-li přímo říct, že ji zlá kocovina zahнала od našich dveří; ten dlouhý šláftruňk v nuselské Casablance byl už prostě navíc.)

Znovu jsem si na ni vzpomněl, až nad jakýmsi rozhovorem s Michalem, který jsem četl.

„Vzdal jste se něčeho ze své minulosti?“ ptala se ho mladá novinářka. „To by bylo skvělé, kdybychom se minulosti mohli jednoduše vzdát,“ řekl jí. „To bych se hned vzdal tanečních kursů, vojenské prezenční služby v Bratislavě-Vajnorech, studia politické ekonomie socialismu, prvních asi devíti marných pokusů o pohlavní styk... Kolik by mi ubylo traumat! Jenže ono to bohužel nejde. Ptáte-li se, co jsem ztratil, pak například schopnost být vcelku spokojen i s naprostým minimem – s minimem peněz, minimem volného času, s minimem životního komfortu, s minimem úspěchu...“

No, na tom fakt něco bylo; Michal hltal. Kdykoli jsem s ním byl v restauraci, zmizela jeho porce z talíře dřív, než jsem byl se svým jídlem v třetině. Stejně to měl se ženami. A já věděl, že to byl důsledek někdejšího dlouhého hladovění. Ne že by neměli v Sázavě u Vieweghů co do úst; tady šlo o hlad *psychický*, o permanentní nenasycenost tužeb. A nejspíš i o podvědomý, hluboko usazený strach, že jak snadno všeho nabyt, tak rychle může vše pozbyt.

Chlapec, nespokojený se svým životem, který o sobě mívál nízké mínění, s pomocí osudu uspěje jako spisovatel. Hned na počátku literární kariéry stvoří své alter ego... a to má u čtenářů větší úspěch, než jaký mívál v osobním životě on sám. Postupem času už stěží dokáže rozlišit, kdo je kdo, a tak se nakonec stane svou vlastní postavou. Oskarem.

Na jednom místě *Báječného roku* čteme:

Pokus o aforismus: Názory otištěné v tomto deníku nemusejí vyjadřovat stanovisko autora.

A to opravdu nemusejí. Ne proto, že by se je autor rozhodl skrýt a utajit, ale prostě proto, že už žádné nemá. Pokud se v deníku nějaké názory vyskytnou, jsou to názory Michala Viewegha – deníkového hrdiny. Uroboros se zakousl do vlastního ocasu.

KOMETA

„Začal jste se něčeho bát, nebo jste se naopak něčeho bát přestal?“ ptala se novinářka dál.

„Když mi bylo pětadvacet, bál jsem se často – a to myslím naprosto vážně – že se nedokážu postarat o manželku a o dceru. Bydleli jsme na dvaceti čtverečních metrech, já ještě studoval a žili jsme z manželčina miniplatu a sociálního stipendia. Každý měsíc jsme si museli půjčovat od babičky nebo od rodičů, abychom vůbec nějak vyšli. Děsila mě představa, co s námi bude, jestli se nedejbože rozbije pračka...

Ještě v roce 1988 jsem žil na vojně coby svobodník absolvent ve smradu a špíně a řvali na mě různí idioti. O rok později jsem šel učit a měl nástupní plat 2.100 Kčs. Na třídních schůzkách se mnou různí taxikáři, estébáci a zelináři mluvili se shovívavou nadřazeností. Když jsme v lednu 1990 jeli se školou do Vídně, měl jsem s sebou asi šedesát šilinků. Nikdy předtím jsem na Západě nebyl. Chtěl jsem si dát vídeňskou kávu v kavárně hotelu Sacher, abychom

tu svobodu aspoň trochu důstojně oslavili, ale kolegové nechtěli dát za kafe dvacet pět šilinků, a tak jsme skončili v parku, kde jsme pili kafe z termosky. Tehdy jsem si předsevzal, že až se do Vídně vrátím, bude to za úplně jiných okolností...”

A to se Oskarovi povedlo:

Za svou prvotinu *Názory na vraždu* dostal jednorázový honorář 4.000 korun. *Románem pro muže* si v roce 2008 vydělal během pouhých šesti měsíců 4,621.000 korun.

„Já mám toho kluka rád,“ řekl mi básník Ivan Wernisch v devadesátých letech několikrát. „Možná že úplně neví, co dělá, ale tím, kolik lidí ho čte, vytváří most mezi něčím, co ještě pořád je literatura, a lidma, kteří jinak čtou kraviny.“

Básník Antonín Brousek nosil Oskarovy *Nápady laskavého čtenáře* svinuté v kapse do ruličky... a na setkání z nich předčítal pasáže, které mu – věčnému rejpalovi – mluvily přímo z duše.

Pavel Tigrid Oskarovi gratuloval k tomu, jak zparodoval jeho knihu *Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu*:

„Strašně jsem se při tom nasmál,“ tiskl mu přátelsky ruku i paži – a u toho jsem byl.

„To už není talent, to je Autor“, napsal v titulku své recenze na Oskarova *Báječná léta pod psa* Josef Chuchma, který později Oskarovi nemohl přijít na jméno.

Oskar byl kometa, která se na začátku devadesátých let rozzářila na hvězděném nebi, a dlouho se zdálo, že její let bude bez konce. Jeho úspěch ovšem nebyl tak samozřejmý, jak se mohlo zdát, i když jeho poněkud šokující *míra* už souvisela s literaturou spíše volně.

HUMORASTYL stálo obtiskovacími verzálkami na monitoru Oskarova prvního počítače. Nevím, co mají – alespoň pomyslně – na svých monitorech jiní čeští autoři, ale s tímhle se velký ctitel Šimka a Grossmanna, Woodyho Allena či Jamese Thurbera trefil do černého.

I když se chvíli zastřešoval. (Rozuměj: byl pozorný a vyvíjel se; alespoň nějaký čas.)

Oskarova prvotina z roku 1990, *Názory na vraždu*, je kompaktní drobnou novelou s pseudo-detektivním námětem... silně inspirovanou Márquezovou

Rabí 1995, zleva MR, Jiří Peňás, Michal Viewegh, Jáchym Topol

Kronikou ohlášené smrti. Průlomová *Báječná léta pod psa* si kritika zvykla označovat za první Oskarův román, ačkoli jde spíš o zábavné *vyprávění* s nevšedním hrdinou, který si evidentně dal v Oskarově pracovně dostaveníčko se super-inteligentními dětmi Cauvinovy knížky $E=mc^2$, *láska moje*. Než začne být zřejmé, co pro Oskara a jeho literární kariéru znamenají *Báječná léta pod psa*, zkusí to ještě jednou jinak: napíše vtipné literární parodie.

Zdenko Pavelka říká na otázku po příčinách Oskarova úspěchu jednu velice přesnou větu: „Oskar si neplete pravdu života s pravdou literárního díla.“

V tom má ovšem Oskar situaci snazší než jiní; v jeho případě se ty dvě pravdy neliší.

V roce 1997 jsme byli s Oskarem v kině na novém filmu Woodyho Allena *Pozor na Harryho*. Hrdinou filmu je ukřoupaný spisovatel Harry Block, kterého inspirují nejbližší lidé z jeho okolí, jejichž povahy, průšvihy i tajemství vkládá do svých knih... Někteří to pak zjistí, i když autor věci „rafinovaně“ maskuje, a následuje mela: asi jako když Kvidova literární maminka vstoupí do Oskarovy pracovny a důrazně žádá, aby škrtl z knížky scénu s počůraným prkýnkem.

„Je to film, který boří hranice mezi (filmovou) realitou a (filmovou) fikcí,“ napsal kdosi na webu ČSFD... a je to také film, v jehož hrdinovi se Oskar nemohl nevidět!

Není divu, že v dalších knihách nacházíme ozvěny allenovských dialogů:

„Proč je tam ta scéna?“

„V pekle si můžu snadno vyřídit staré účty...“

OSUDNÁ NOC

Psal se rok 2001. První rok nového milénia.

Dvě věže World Trade Center se sesuly k zemi nedlouho poté, co do nich naletěla velická dopravní letadla.

Ve stejné době jsem byl s Marianem Pallou v opavském Domě umění, kde jsme zahajovali výstavu fotografií nahých českých spisovatelů, které se objevily v benefičním kalendáři. Oskar jako hlavní hvězda nakladatelství Petrov obsadil první stránku. Jeho vypracovaná hrud', klukovský úsměv a typické brýle se tam dobře vyjímaly...

Když vernisáž skončila, přesunuli jsme se s Marianem hbitě do katakomb vinárny přilepené k Domu umění. Zůstali jsme chvíli bez signálu. Podzemí

jsme opustili mezi druhou a třetí hodinou ranní... a na svých pokojích pak rychle upadli do kómatu. (Přesněji, do kómatů, neboť každý do toho svého.)

Ráno jsem měl v telefonu esemesku od bývalé přítelkyně, že vypukla třetí světová válka... a *všechny* noviny byly vyprodané.

Domů jsme jeli mlčky, v Brně jsem Mariana vysadil u nádraží, a teprve doma usedl k televizi, abych na kanále CNN nevěřícně zíral na stále opakované záběry hořících dvojčat a ulic Manhattanu zavalených kouřem. Bezvládných těl řítících se z výšky podél skleněné stěny mrakodrapu k zemi.

Špinavých, unavených tváří hasičů.

Těl pod plachtou...

Bylo to strašné tím, co se právě dělo, ale snad ještě hroznější tím, co to znamenalo.

Byl to nečekaný a nikým neavizovaný zásah do srdce světa, kam jsem patřil i já. Kam jsme patřili všichni; Marian Palla, Oskar, i ta dívka, která se na fotografii z kalendáře skrývá za ním a dvěma útlými dlaněmi kryje jeho mužství.

V noci z osmého na devátého prosince 2012 jsem spal špatně, a když se krátce před sedmou hodinou ranní rozezvučel telefon a na displeji se objevilo jméno Veronika Vieweghová, seděl jsem už ve své pracovně.

S Veronikou jsem se znal stejně dlouho jako její manžel, byli jsme kamarádi, ale v neděli v sedm hodin ráno mi nevolávala. Bylo jasné, že se něco stalo. *Tohle* jsem ale nečekal.

Vyslechl jsem mlčky její unavené a rozechvělé povídání o průběhu včerejšího večera a noci, zalhal jsem, že se budu modlit, a rozloučili jsme se.

Jaká byla moje první myšlenka, když odeznělo čisté zděšení?

Že jsem *věděl*, že jednoho dne něco takového přijde.

Většina toho, co jsem posledních patnáct let dělal, stálo na jediné noze, která byla právě tak hliněná, jako je nezaručený příští den každého z nás. Jak bych během těch let mohl nepomyslet, co by se stalo, kdyby... Jak bych mohl aspoň v koutku duše nepočítat s něčím podobným!

Jako vodní vír se mi točily v hlavě útržky Veroničina vyprávění... jak jela se Šárkou, svou švagrovou, na koncert v Rudolfinu, jak zůstal Oskar v sázavském domě s oběma dcerami a jejich kamarádkou od sousedů. Pozdě večer holčičky usnuly v obýváku... a chvíli poté ucítil prudkou, svíravou bolest na prsou.

Obrovský úlek, zrychlený tep, strach! Telefonuje sousedovi (kvůli holčičkám), pak si volá pohotovost. Jde nahoru do pokoje, bere si občanku a nějaké peníze. O chvíli později dorazí sanitka. Uvnitř na lehátku Oskarovi změří tlak, dostane injekci, pak na chvíli ztrácí vědomí.

Veronika už mezitím míří přímo do IKEMu, kam – naštěstí! – pacienta vezou.

Oskar se ještě v sanitce probere a na příjmu s Veronikou mluví: prý to bude dobrý. Bude to jen nějaká alergie, říká; snědl müsli s oříškama a špatně se mu dýchá. Pak se ale začne dusit, silně kašlat... a dál už to jde strašně rychle. Je zaintubován a převezen na sál. Doktoři určí správnou diagnózu, ale přesto se zdá, že je pozdě.

„Když mě kardiologové volali, že Oskara už půl hodiny oživují a neví co dál, protože srdce nenaskočilo,“ říká později doktor Skalský, „rozhodl jsem se, že to prostě zkusíme. Vzhledem k dlouhodobě snížené dodávce krve a kyslíku do mozku byla prognóza nejistá, a kdybych se rozhodl neoperovat, nebylo by to proti medicínským postupům...“

Následuje pětihodinová operace, během které je poškozená část aorty nahrazena protézou. V tiskové zprávě, kterou IKEM poskytne novinám 11.12., mimo jiné stojí: Disekce hrudní aorty v její vzestupné části je bez urgentní operace téměř ve sto procentech smrtelné onemocnění.

Moje žena dosud spí... a já ji nechci budit takovou zprávou.

Čtyřletá dcera vstane o něco dřív a přišourá se do pracovny. Zvednu ji do náruče a políbím do vlasů. Jdu pustit pohádky na Děčku. Z lednice vytáhnu bílý jogurt, ohřeju v hrnku s teplou vodou, do misky nasypu máčené sušenky.

Další hodinu, než se žena vzbudí a zavolá mě z horního patra, mám čas promýšlet katastrofické scénáře. Slzy mi tečou, teprve když mluvím na pelesti naší postele... a vidím Bářin nevěřící, nechápající obličej.

Do mého vědomí se definitivně prolomila zpráva o tom, jak hrozná věc se stala! V Praze zatím v průběhu dalších hodin a dní probíhá tichý, nenápadný boj s nejistým výsledkem. Oskar je po operaci v umělém spánku, dýchá za něj přístroj. Preventivně dostává antibiotika a „zavřený“ je zatím jen provizorně pro případ, že bude nutná další operace. Druhý, třetí den... Drobné komplikace. Doktoři zvažují ještě jeden zákrok, nakonec Oskara probudí, ale nikdo neví, kdo tam na JIPce vlastně otevřel oči.

Než jedu o týden později Oskara poprvé navštívit, přicházejí zprávy od jeho ženy. Víím nejen, jak dlouho byl v umělém spánku, kdy začal sám dýchat, ale také kdy měla dojem, že ji poznal, kdy poprvé promluvil, co říkal...

„Hoří ti ruka,“ varoval chraplavě dceru, v jejíž ruce se leskl staniol od čokolády.

I teď je napojený na hadičkách, ale vnímá. Hovoří obtížně, má suché, popraskané rty. Jedna polovina těla je lehce ochrnutá; prý se to časem zlepší. Poznává mě, ale trochu mu utíkají souvislosti... Přesouváme ho s Veronikou do křesla vedle postele. Dáváme pozor, aby si nepřisedl některou z hadiček, nevytrhl kanylu. Urovnáme mu na stehnech bavlněného andílka, Oskar pak dlouho hledí mlčky před sebe. Když mluví, občas se ztrácí, pak se nečekaně pokusí o žert. Jako kdyby jeho mysl jezdila na Markétě plochou dráhu. Chvilí je daleko, pak rychle prosvíští kolem nás... a zase mizí. Na obnažené hrudi zeje pomalu se hojící rána.

Na chodbě se ještě ptám doktora Skalského na průběh operace.

Nejprve se rozřízne celá prsní kost, pak dvěma háky rozevrou hrudní koš. Tělo se musí podchladit na 26 stupňů, krevní oběh je veden mimotělně. V jednu chvíli se odpojí mozek zcela od přívodu krve. Hlava v tu chvíli leží v ledovém zábalu jako láhev šampaňského...

Skalský mi také znovu připomene, co už víím od Veroniky: k operaci se rozhodl ve chvíli, kdy byl po pětatřicetiminutové neúspěšné resuscitaci de facto požádán o svolení prohlásit pacienta za mrtvého. Je pravděpodobné, že kdyby nešlo o Oskara, takový souhlas by následoval. I tak je to moment, který činí (přinejmenším z některých) doktorů specifický druh: Skalský ví přesně, jaké na sebe bere riziko, když se rozhodne operovat. Nejde o to, že mu Oskar může „zůstat pod kudlou“; tady není co ztratit. Skutečné riziko tkví v tom, že pacient operaci přežije... a pak se probere jako doživotně těžce postižený jedinec.

„Co když...?“ ptá se mě moje žena.

Není to to hlavní, ale víím, na co myslí. Všichni na to myslíme; já, Veronika, Oskarovi bratři, jeho matka. Pro Veroniku a pro nás to navíc není *pouze* otázka lidská, ale také ekonomická.

Převyprávím ženě dva tři možné scénáře; stejně se nakonec hraje podle jiného. A pokud někdo věří na zásahy shůry, zde má příklad *par excellence*.

V roce, kdy Oskar málem zemřel, napsal náš kamarád Evžen Boček zábavnou knihu *Poslední aristokratka*. Během Vánoc se celkem hezky prodávala... a na jaře 2013 – to už Oskar leží v rehabilitačním zařízení na Malvazinkách – byl původní náklad tisíc pět set výtisků téměř pryč. Jsme rádi, už kvůli Evženovi, zvláště když kniha ještě získá Cenu Miloslava Švandrlíka za nejlepší humoristický román a Tomáš Poláček udělá s Evženem velký rozhovor do Mladé fronty... V dalších pěti letech Evžen dopíše ještě dva díly a *Aristokratek* se dohromady prodá čtvrt milionu!

Tenhle zázrak pomohl vyřešit otázku ekonomickou; zbývá ta druhá, ta důležitější...

Martine, nevidím tam nic, kvůli čemu by ta kniha neměla vyjít. Prozrazuješ tam sice Michalův příjem za *Román pro muže*, ale ani to snad není nic, co by Michal po těch letech úzkostně tajil.

Milane, ten rukopis má zhruba sto padesát normostran –

Z čehož by mohla být nejspíš knížka o takových sto osmdesáti až dvou stech stranách.

Měl jsem jednu základní ambici, jak je patrné i z toho Prologu: ukázat Michala bez toho skafandru, v němž chodil nejspíš už i spát. Bylo jasné, že takovou knihu Michal sám nikdy nenapíše... a nejsem si jist, jestli mu těch skoro pětadvacet let byl někdo tak nablízku jako já. Myslím tedy někdo, kdo by byl schopen takovou biografickou knihu napsat.

Ta kniha má šest částí, a v nich třicet čtyři kapitol. Krachu našeho vztahu, jak toho osobního, tak pracovního, se věnují čtyři kapitoly, kde chronologicky přesně a detailně píšu, jak ta věc probíhala. To jsem v knize chtěl mít z prostého důvodu. Někdy od září 2017, kdy Michal podepsal smlouvu s novým nakladatelstvím, do začátku dubna 2018, kdy se rozjela kampaň na podporu jeho první knížky vydané v Ikaru, jsem čelil lžím a pomluvám, které o mně a o konci našeho přátelství Michal šířil. Mlčky. Pro český literární provoz byl náš rozchod po téměř pětadvaceti letech idylické spolupráce poměrně velkou událostí, takže po mně chtěli lidé ze všech médií, abych se

k věci vyjádřil, ale já jsem to nechtěl propírat veřejně, zejména proto, že jsem věděl, že hlavní příčinou toho krachu je Michalova nemoc.

Ale nakonec jsi stejně dal rozhovor DVTV. A byl okolo něj dost poprask: nejen kvůli tomu, cos tam řekl, ale i kvůli tomu, jak tě tam Emma Smetana stírala.

Ale pozor; tenhle rozhovor vznikl až o rok později, v říjnu 2018!

V té době už jsi věděl, že ta kniha nevyjde?

Přesně tak. I přesto, že platí, že v té knize není jediná věta, která by nebyla pravdivá, a že by jistě bylo užitečné rozkrýt tu kauzu detailně, s plným kontextem a chronologií, protože k ničemu takovému do té chvíle ani náhodou nedošlo.

Tak proč teda?

Prvním důležitým momentem byla reakce mých „zkušebních“ čtenářů, jejichž laskavých služeb využívám při psaní každé prózy. Když jsem v Litoměřicích dokončil druhou verzi, kterou už bylo možné dát ke čtení, poslal jsem ji postupně skoro deseti lidem. A když to zúžím na pohled vydat vs. nevydat, tři byli pro vydání, někteří se při té představě ošívali, a někteří byli rázně proti.

Jasně pro vydání byl třeba Ctirad Fuchs, obchodní ředitel distribuční firmy Kosmas, který stejně jako já cítil komerční potenciál takové knihy. Kdo byl naopak zásadně proti tomu, abych tu knihu vydal, byla moje žena Bára, která se s Michalem znala skoro tak dlouho jako já a měla k němu osobnější vztah než většina dalších čtenářů.

„Jestli to vydáš, tak se s tebou rozvedu,“ řekla mi.

To zní nekompromisně. Tím spíš by mě zajímalo, co v té knize mohlo být.

Připouštím, že v tom textu byly různé jízlivosti, které jsem pak na základě reakce svých zkušebních čtenářů ve velkém proškrtal. Jinak ale podstata věci netkvěla ani tak v konkrétnostech, jako spíš v tomhle: Pokud jsem ti řekl, že jsem chtěl Michala ukázat čtenářům „bez

skafandru“, znamenalo by to, že bych ho musel z toho skafandru svlíknout. Chtěl by to Michal? A hned další: Je Michal těžce nemocný člověk? Půjdeš něco takového udělat postiženému člověku?

Myslíš, že tohle byla pro Báru eticky nepřekročitelná hranice.

A já jsem to uznal.

Navíc připouštím, že nemalý terapeutický účinek mělo už psaní té knihy. Už jsme se o tom bavili, že občas potřebuju něco napsat, abych ze sebe setřásl pocit, že jsem terčem nějaké veliké nespravedlnosti. Někdy jsou to neodeslané emaily, jindy neodeslaná odpověď Jirkovi Trávníčkovi... a v tomhle případě to byla celá kniha, na které jsem pracoval intenzivně několik měsíců.

Asi tě to vážně žralo.

Od chvíle, kdy Michalovi praskla aorta, do okamžiku, kdy podepsal smlouvu na novou knihu s Ikarem, jsem pro něj udělal opravdu hodně. A to, co se pak rozpoutalo – a co vlastně dodnes nepřestalo – se mě silně dotýkalo, to popřít nemůžu.

Ne že bych to sledoval, ale občas se ke mně donese, že se do tebe v některých svých nových knížkách Michal všelijak navází.

Mám to úplně stejně. Poslední kniha, kterou jsem otevřel a přečetl, byla ta první, co vyšla v Ikaru. *Muž a žena*. I tam mi kdosi volal, že bych si to měl přečíst, protože vystupuju v první povídce v roli klasického padoucha, což je maskováno jen velmi spoře. Četl jsem to, a přišlo mi to fakt až patologický... ale Michalova bývalá žena Veronika to v jiných knihách schytávala ještě hůř.

Čím si tuhle potřebu vysvětluješ?

Čistě psychologicky je to abeceda... Pokud máš třeba jen malou pochybnost, jestli jednáš ve vztahu k nějakým lidem úplně správně a spravedlivě, musíš přesvědčit sám sebe, že tě k takovému chování donutili. To znamená rozpoznat v jejich chování zlé úmysly, zradu. Pak je tvé vlastní počínání v pořádku, je *adekvátní*.

Malinko jiná otázka je, proč to trvá i po letech. Tady je to záležitost o něco subtilnější, ale taky to není žádná velká záhada. Veronika byla, z Michalova pohledu, Popelka, kterou vytáhl z bedných poměrů v Litoměřicích – a dal jí všechno! Auto, dům na Sázavě, postavení. Po jejich rozchodu měla tedy teoreticky padnout znovu na dno. Jenže Veronika se seznámila s bohatým hezkým chlapem, který má velký dům v Mníšku pod Brdy a k tomu ji evidentně miluje. Vzali se, mají spolu dítě, Veronika je šťastná, nejspíš šťastnější než s Michalem; aspoň se to tak navenek jeví.

A popravdě; ani já jsem se neměl bez Michala a jeho knih obejít. Ale měl jsem štěstí: vydávám Evžena Bočka. Žádný pád impéria se nekonal.

Jediný, kdo nemůže pokračovat ve stejném životě, jaký měl před tím, je Michal. Myslím, že je těžké se s takovou situací vyrovnat.

Teď jsem viděl Michala v Show Jana Krause a vypadá to, že mu začal nový život: zdravotně na tom už není ani zdaleka tak zle a začal žít s krásnou a obrovsky sympatickou Ukrajinkou, které – a jejímu synkovi – poskytl u sebe doma na Sázavě azyl, což všechno zajisté víš. Vypadal po těch letech... když ne šťastně, tak určitě velmi spokojeně, což mu ze srdce přeju.

Já jsem taky rád, Milane. Nevím, jestli bych označil nás někdejší vztah jako přátelství, ale byli jsme výborní partáci a dobří kumpáni. Potkali jsme se v podobné životní situaci. Já byl poměrně čerstvě rozvedený a Michalovo první manželství šlo k rozvodu mílovými kroky. Začínali jsme být, každé jiným způsobem, úspěšní, začínali jsme být poměrně bohatí, zajímaly nás holky, psala se léta devadesátá.

Prostě pohádka.

Takže jsme toho v tomto smyslu zažili opravdu hodně.

A pak tu byla další stránka věci: společnej byznys. Michal psal knihy, o které byl zájem, a já jsem dokázal pohlídat, abychom ten zájem náležitě saturovali. Může se to jevit jako ta nejjednodušší věc na světě, ale ty možná trochu pamatuješ, jak to v Česku vypadalo

s knižní distribucí po krachu Knižního velkoobchodu, a taky si možná vybavíš jeden z klíčových pojmů devadesátých let: druhotná platební neschopnost. Jinými slovy, převézt knihy z tiskárny nějakému distributorovi – a zájem o Michala už tou dobou měli všichni –, bylo opravdu to nejmenší. Ale navázat dlouhodobý vztah s někým, kdo nezkrachuje a dokáže ti pokaždé čtrnáct dní po vydání nové knihy zaplatit šedesát procent nákladu, ergo poslat na účet několik miliónů, to už zase tak samozřejmé nebylo. Třeba proto, že v jednu chvíli v téhle zemi existoval přesně jeden takový distributor.

Dobrovský?

Ano, Pavel Dobrovský. A další věc: pokud měl Michal dostávat osmáct procent z prodejní ceny, tedy bezprecedentně nejvíc ze všech autorů v té době, bylo nutné držet u Dobrovského přijatelný rabat. Je pravda, že jsem díky penězům z Michalových knih mohl pořádát Bítovy, později olomoucký festival a mnoho dalších věcí, ale to všechno bylo možné taky díky tomu, že jsem si jako nakladatel nechával ze zisku jen takový díl, aby další hráči a kolegové netahali za kratší provaz. A mně se skutečně podařilo nastavit a udržet v téhle tříčlenné sestavě takovou formu spolupráce, že bezvadně šlapala skoro dvacet let.

Věci přitom pomáhalo, že mi Michal, který ekonomickým nuancím nerozuměl a nestaral se o ně, důvěřoval. A Pavel Dobrovský, který dokázal být pekelně vestrej a lidi se ho docela báli, mi začal po čase říkat Martínku.

To jsi ty v kostce, cha cha cha!

Takže i tohle mám na mysli, když říkám, že jsme byli výborní partáci. Kromě toho byly věci, které jsem na Michalovi jako na kamarádovi skutečně oceňoval. Byl na něj spoleh. Byl loajální a v takovém tom tradičním duchu, v němž jsem byl sám vychovanej, to byl prostě slušný člověk. A v tomto ohledu se neměnil, i když bohatl a byl čím dál slavnější.

Jinak nám na pódiu i v životě pomáhalo určitě i to, že je Michal spíš mírně submisivní, zatímco já jsem holt ten pán s dost velkým

egem. Kdyby ho měl Michal stejně velký, měli bychom asi problém nějak se vedle sebe srovnat. Ale my jsme v tomhle dobře doplňovali; hodili jsme se k sobě.

No dyť já si to dobře pamatuju, působili jste jako skvěle sehranej pár. Jako DiCaprio a Brat Pitt ve filmu Tenkrát v Hollywoodu, pokud se neurazíš. On byl ten herec, ty ten kaskadér...

Michal bych samozřejmě ta hvězda, ale já jsem měl povoleno i na pódiu uvádět jeho historky na pravou míru a různě si z něj utahovat, takže jsem měl příležitost zábavu, kterou Michal úspěšně startoval, dál eskalovat a rozvíjet... i když to bylo zdánlivě třeba na jeho účet. Jednou na nás přišel v Ostravě Ivan Kraus, a pak nám po tom vystoupení vysekával poklony. Říkal třeba: „Jasně, ten model, kdy jeden je hodnej a druhej zlej, není nic novýho, ale vy to máte, pánové, zmáknutý výběrně.“

Nemusím se asi ptát, kdo byl ten zlej...

To fakt nemusíš. Ale Michal správně chápal, že mi může důvěřovat, že v tom není ani kapka jedu, že děláme společně šou, která funguje.

To zní všechno opravdu idylicky, takže kde a jak se to posralo?

To je velmi jednoduché. To vznášedlo, který tak idylicky plulo nad českou krajinou, bylo zasaženo šrapnelem, ten ho poškodil, a z idylické plavby se stal boj o přežití.

Tím šrapnelem byl Michalův zdravotní problém.

Já jsem se hned na začátku, když už teda bylo jasné, že Michal tuhle příhodu zázrakem přežil, ptal své dobré kamarádky, doktorky, s čím tak můžeme v rámci probíhající rehabilitace počítat. Řekla mi:

„Nedá se samozřejmě říct, do jaké míry se to zlepší, to je dost individuální, ale obecně platí, že nějaké zlepšení může postupně nastávat až tak do dvou let od chvíle, kdy se to stalo. Pak už spíš ne. Ale zase se ti lidi s tím omezením postupně naučí líp žít.“

A s tímhle vědomím jsem sledoval Michalovy pokroky. Na začátku to vypadalo celé hodně špatně. Michal si *nic* nepamatoval,

působil velmi zmateně, mluvil z cesty. Ale vlastně se to lepšilo docela rychle, takže po pár měsících už tu zůstala jako ústřední téma „jen“ ta krátkodobá paměť, která prostě nefungovala. Michala to strašně iritovalo, měl deprese... a zároveň měl pocit, že musí co nejdřív zase psát.

Což asi v tom stavu, v jakém byl, moc nešlo.

Ten výsledek byl adekvátní jeho aktuální kondici. Věci, které v té době vznikaly, byly podobně zmatené jako Michal sám. Michalova vůle byla obdivuhodná, ale když nemáš nohy, tak se prostě nerozběhneš. Nakonec jsme se domluvili, že zkusí napsat deník. Krátké denní zápisky, zpráva o tom, jak oblíbený spisovatel žije poté, co se mu přihodila „ta věc s aortou“.

Michal dodal sto šestnáct stran, já jsem to proškrtal na devadesát jedna stran, pomohl jsem dotáhnout pár vtipů. Kniha byla útlá, ale prodalo se jí padesát tisíc. Zároveň bylo jasné, že tohle podruhé zopakovat nepůjde. Dohodli jsme se, že další bude kniha povídek. Šlo samozřejmě hlavně o ten kratší formát, kde byla větší šance, že Michal udrží vše potřebné pohromadě.

To pak vyšlo pod titulem *Zpátky ve hře*, že?

Ano. Vyšlo to s krásnýma původníma ilustracema Pepy Bolfa, ale snad můžu prozradit, že můj původní záměr byl jiný. Chtěl jsem tu knížku učinit atraktivní nějakým bonusem, a měl jsem dojem, že tím by mohly být původní ilustrace Karla Gotta.

Cože?

Já vím, že to zní strašně! Ale věděl jsem, že Karel má Michala rád, tak jsem mu zavolał – znali jsme se z nějakých předchozích akcí – a pak jsem s ním měl asi dvacetiminutovej rozhovor v pokojíčku své dcery, kde je v našem baráku nejlepší signál. Nedopadlo to, protože se ukázalo, že Karel sám je na tom zdravotně dost špatně, a zároveň jeho agenti už dohodli koncertní šňůru –

Takže vlastně trochu podobná situace jako u Michala, ne?

Právě. A Karel Gott se mi dlouze svěřoval, jakej je to průšvih, protože tam má jednu novou písničku a není schopen si zapamatovat text.

No a pokud jde o ty Michalovy texty, to vypadalo jak?

Michal mi postupně naposílal, tuším, sedmnáct povídek. Byla tam jedna nepublikovaná z období před aortou, ta byla OK. Pak tam byly tak čtyři „povídky“, které byly ve skutečnosti třeba jen dvoustánkovou synopsí. Jeden text tam byl dvakrát, pokaždý pod jiným názvem. Bylo jasné, že knížka se z toho teprve musí udělat. Řekl jsem Michalovi, že se na to podívám, občas něco drobně upravím, a pošlu mu to zpátky. A pak nastalo to, co se opakovalo u dalších dvou nebo tří knih: vyhazoval jsem, co se opakovalo, dopisoval, co chybělo, aby čtenář pochopil vývoj, dopracovával pointy. Michalovi jsem to poslal zpátky s tím, že kdyby se mu něco nezdálo, má to opravit, ale k tomu téměř nedocházelo. Nejsem si úplně jist, ale myslím, že Michal v té době ty zásahy prostě úplně nepoznával.

Nakonec vyšla kniha, kterou ještě dnes považuju za poslední knížku, která se dotýkala původní Michalovy tvorby alespoň tak, jako se dotýkají prsty Adama a jeho božského Stvořitele v Sixtýnské kapli.

Pak se to horšilo? Očekával bych opak.

Michal se pak snažil o román, a tady se ukázalo zřetelně, kde jsou jeho limity... A ber to, Milane, i jako limit toho, o čem ještě chci mluvit, pokud jde o Michalovu tvorbu.

Fakt je, že jsme mu postupně vydali ještě čtyři knihy: *Bímanžel* 2015, *Melouch* 2016, *Nové pohádky pro unavené rodiče* 2017, *Bůh v re-naultu* 2017.

A to's vydával s vědomím, že jde o špatné knihy. Proč? Kvůli kšeftu?

Kvůli kšeftu, ale ne kvůli nakladatelství, které už v té době vydávalo na *Aristokratce*. Ten, kdo potřeboval peníze z prodeje knih, byl Michal. Těch povídek s Bolfovými ilustracemi se ještě prodalo nějakých dvacet pět tisíc. Šlo to zřetelně dolů, ale ještě se to dalo.

Akorát že Michalovy mandatorní výdaje byly tou dobou neuvěřitelných sto šestnáct tisíc měsíčně, takže bylo jasné, že tenhle trend je dlouhodobě neudržitelný.

Co bylo dál?

Náš společný známý Lukáš Novák, se kterým jsme rozjížděli před pár lety prodej elektronických knih, se stal výkonným ředitelem Euromedie. A ve své nové funkci se rozhodl, že zkusí Michala získat jako novou akvizici. Ze začátku pouze v tom smyslu, že by jeho knihy distribuovali.

Dlužno říct, že na to šel dobře. Přijel za Michalem na Sázavu a se svým výstavním optimistickým úsměvem mu vysvětlil, že je pořád skvělý autor a celý problém tkví v mizerné distribuci a propagaci.

To asi Michal slyšel rád.

Byla to rajská hudba! Takže mi Michal začal vykládat, že celý problém s jeho klesajícími prodeji souvisí s Dobrovským, kterej nedává obálky s jeho novými knihami do metra... a když měl jakousi autogramiádu v Hradci, na kterou přišlo o dost méně lidí, než byl za starých časů zvyklej, bylo to proto, že to Dobrovský vůbec nepropagoval.

Já jsem věděl, že ten problém leží někde jinde, ale když Michal navrhl – dost naléhavě – jednání s Lukášem, souhlasil jsem. Sešli jsme se v Sázavě v Michalově domě, Lukáš nám představil svůj plán, a ukázalo se, že ho bude možné naplnit za předpokladu, že Euromedia dostane z knih rabat 53%, protože ta skvělá a nutná propagace nebude zadarmo. Já jsem v té době držel u Dobrovského pořád rabat 42%!

Všechno jsem si to vyslechl, a pak, když Lukáš nasedl do svého porsche a ladně odplul, jsem se pokusil Michalově vysvětlit, že pokud si chce udržet svůj honorář, který už v té chvíli dělal 20% z ceny knihy... a pokud mně jako nakladateli má ještě něco zůstat, není takový ekonomický model udržitelný. Ale ukázalo se, že Michal už slyší jen jedno: Je pořád skvělý autor a Euromedia bude zase prodávat padesát tisíc, jak byl zvyklej za starých časů.

Když jsem pochopil, že na tohle žádné vysvětlování nestačí, dospěl jsem k rozhodnutí, které bylo v tu chvíli skutečně převratné – a to, že Michala přestanu po pětadvaceti letech vydávat. Jestli myslíš, Milane, že takové rozhodnutí bylo „houska na krámě“, tak nebylo.

No to si opravdu nemyslím. Vždyť tvé spojení s Michalem bylo pro nakladatelství, a asi i pro tvůj život, pilířem, na kterém všechno stálo. Nebo alespoň mnoho let tomu tak bylo.

Dospěl jsem k tomu za volantem auta po cestě do Brna. Prostě jsem nenašel jiný závěr, který by dával smysl. Tak jsem Michalovi zavolał, že se s Euromedií dohodnu.

A domluvil jsem si schůzku s Lukášem a obchodním ředitelem Euromedie Josefem Pulchartem. Sešli jsme se v honosném sídle miliardářské finanční skupiny Rockaway, kde jsem jim nastínil podmínky té transakce, která pro ně rozhodně musela být atraktivní. Chtěl jsem za Michala dvacet milionů, přičemž mi bylo jasné, že ta konečná částka bude podstatně nižší...

Za co jsi chtěl peníze?

Zprvė jsem měl u Dobrovského ve skladu asi sto dvacet tisíc kusů všech Michalových do té doby vydaných knih, celkem dvaceti devíti titulů. Pokud by ho měla začít vydávat Euromedia a měla by dělat tu masivní propagaci, kterou slibovala, nedávalo smysl, aby oni prodávali jeden titul – a my dvacet devět, byť i starších titulů. A pokud by chtěli dělat i nová vydání některých nejúspěšnějších Michalových knih, jako byla *Báječná léta pod psa*, *Účastníci zájezdu* a další hity, bylo jasné, že potřebují držet práva k těm knihám. Jenže ty jsem měl s Michalem podepsaný na všechny jeho knihy na deset let.

Rozumím.

Josef Pulchart mi během toho jednání přišel velmi rozumný, i když bylo jasné, že máme před sebou tvrdé vyjednávání. Dohodli jsme se, že se do čtrnácti dnů ozvou, a zkusíme dojít k nějakému závěru. Což nemuselo nutně znamenat, že se dohodneme, ale řekli jsme si,

že Michalovi sdělíme až výsledek toho jednání. Načež odjel Lukáš Novák na festival do Karlových Varů, kde Michalovi řekl, že mu opravdu, ale opravdu chtěli pomoci, ale nepůjde to, protože jsem na ně nastoupil s nesmyslnými požadavky, a chci strašný miliony za to, aby se o něj mohli postarat.

Což byl chytrý, jakkoliv podlý tah, o kterém jsem se dozvěděl až později... a který se stal začátkem konce našeho vztahu s Michalem.

Já jsem pak přijel na další kolo jednání s Euromedií, kde jsme se nesnadno, ale vlastně korektně, dohodli s Pulchartem, že Euromedia odkoupí celý sklad za 3,4 milionu korun, což fakticky znamenalo za méně než deset procent obchodní ceny –

Za tak málo?

A že milion dostanu za všechna autorská práva. Nebyl to z mého pohledu zrovna oslnivý výsledek, ale já už jsem to v tu chvíli chtěl mít hlavně z krku. Pak jsem přijel do Prahy podepsat smlouvu – a ukázalo se, že Lukáš Novák mezitím rozhodl, že mi za ten sklad dají maximálně 2,3 milionu. Bylo evidentní, že ví, že už si Michala namotal kolem prstu – a že ho může mít i zadarmo. Já jsem na to odmítl přistoupit; pochopitelně. Michal mezitím za mými zády podepsal s Euromedií, tedy s Ikarem, smlouvu na novou knihu, což jsem se dozvěděl, až když jsem s ním po prázdninách přijel, abych mu popsal, co se v mezičase odehrálo.

Takže Michal byl nově autorem nakladatelství Ikar, vy jste měli těch sto dvacet tisíc knížek u Dobrovského...

Se kterým jsem se pak dohodl na výprodeji těch starších titulů.

Abys tomu rozuměl. Euromedia byla v danou chvíli pro Pavla největší konkurencí v oboru. Přišla s věcmi, který do té doby na trhu moc nefungovaly a který si mohla dovolit díky velkým investicím a díky sdružení prostředků. Když máš tiskárnu, nakladatelství i distribuci v jednom domě, stačí ti z prodeje knížky získat mnohem méně, než když každý z těch segmentů živí někoho jiného. Takže přišli s nekonečnou řadou razantních slev, které křivily trh

a likvidovaly konkurenci. A protože Michalovy knihy byly dlouhodobě předmětem naší dobré a funkční dohody, a teď Pavel Dobrovský četl v novinách, co všechno dělal špatně, byl silně nenaladěný, a chtěl to vlastně taky celý spláchnout. Třeba tak, že si těch sto dvacet tisíc knížek naložím do kufru a odvezu do Brna. Nakonec jsme se dohodli, že uděláme výprodej s 88% slevou, z čehož jsme dostali ještě necelých sedm set tisíc – a zbytek knížek se odvezl do ekodvora.

No, v tomhle světle by mě docela zajímalo, jestli v Euromediích opravdu dokázali Michalovi zajistit ty slibované prodeje.

Euromedia měla, a má, Knižní klub. Tedy veliké množství pravidelných odběratelů, předplatitelů, které jsem já neměl. A díky tomu modelu, který jsem vylíčil před chvílí, si skutečně mohli dovolit vrazit do propagace peníze, který bych tam já vrazit nemohl.

A prodává Michal dneska znovu padesát tisíc každé nové knihy, nebo jak je to?

Jelikož si Euromedia dělá sama distribuci, není možný čísla, který sdělují, nijak ověřit. Pokud ovšem příjmy z honorářů stačí dnes Michalovi k životu, je to hlavně tím, že dramaticky snížil životní náklady. Prodal byt v Nuslích, díky čemuž splatil hypotéku na sázavské barák, nikam necestuje.

Pojďme to uzavřít. Zaregistroval jsem, že všechny ty slavné starší tituly vycházejí v Ikaru s novými obálkami; to se nakonec vyřídlilo jak?

Díky, že to připomínáš. Lukáš Novák byl rozhodnutej vůbec se touhle věcí nezabývat, s tím, že jejich právníci to vyřeší. Ale Tonda Kočí, dříve šéf nakladatelství Mladá fronta, a tou dobou šéf Ikara, řekl, že to chce mít čistý a že chce, aby se ty práva koupily. Takže ano, dohodnutý milion za autorská práva jsem dostal.

A kdyby Michal úplně stejně řekl Novákovi, že je rád, že přechází do nové stáje, ale že chce tu předchozí kapitolu uzavřít důstojně, tak by se realizovala i dohoda stran odkoupení skladu; Pulchart byl

s výsledkem toho obchodu spokojený a Euromedii s vlastní distribuční sítí by se to bohatě vyplatilo.

Řekni mi, jak vypadá váš vztah dnes. Kdy jste se viděli naposledy?

Myslím, že před čtyřmi nebo spíš už pěti roky na veletrhu v Havlíčkově Brodě, kde jsme se pozdravili. Od té doby už mi přišlo jen pár esemesek.

A co ti Michal píše?

Já ti to ukážu, ale sem to dávat nebudeme. Člověk by neměl v jednu ráno a evidentně pod vlivem alkoholu psát facebookové statusy – ani esemesky bývalým kamarádům.

Ještě mě napadlo, když takhle o Michalovi mluvíme v bilančním rozhovoru, jestli ti taky věnoval tolik pozornosti ve svých nedávno vydaných *Děravých pamětech*.

To víš, že jo.

Něco vím z doslechu, ale vlastně k tomu mám i takovou malou příhodu.

Já bývám teď po rozvodu s Libuškou na Kopci, když je Bára na pár dní v Berlíně. A nedávno jsem na jejím pracovním stole viděl tyhle memoáry. Sáhnu jsem po nich a po několika letech otevřel Michalovu knihu.

A?

A přesně v místě, kde jsem ji otevřel, bylo Michalovo líčení svatby s Veronikou, které jsem se zúčastnil jako svědek.

„Jak je tedy zřejmé,“ píše tam Michal, „netrvám na svatbě v absolutním utajení (ostatně sám pozvu dva spřátelené fotografy), ale samozřejmě bych počet novinářů rád alespoň omezil, jenže informace o chystané svatbě rychle pronikne na veřejnost – mimo jiné i kvůli mému nakladateli Martinovi Reinerovi, který veselku svého nejprodávanějšího autora odmítne ponechat bez patřičné mediální pozornosti. To mu sice tentokrát nakonec odpustím, ale dnes to

bohužel nemohu vnímat jinak než jako zlověstnou předzvěst toho, že Martin bude své vlastní zájmy za všech okolností nadřazovat těm mým (a bude to považovat za *normální byznys*).“

Tak jsem se usmál, knihu zavřel, položil na místo, a věděl, že nic nového není na obzoru.

Bylo to jinak?

Michal ve skutečnosti prodal exkluzivitu na celý svatební den kamarádce Marcele Pecháčkové, která pracovala v Instinktu. Dlužno říct, že se zachoval jako gentleman, když požádal Veroniku o svolení, s tím, že dohodnutých padesát tisíc dostane ona. Takže fotili Veroniku brzy ráno u kadeřnice, mě v trenkách s Michalem u snídane v Nuslích, pak samozřejmě i celý obřad v Sázavě. A co znamená „exkluzivita“ si asi vysvětlovat nemusíme...